

*Зуєв Віталій Анатолійович,
кандидат юридичних наук, доцент
завідуючий кафедрою цивільно-правових дисциплін
Академії митної служби України*

ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В КОНТЕКСТІ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

Конституцією України в ст. 9 визначено, що: «Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України» [1]. Одним із загальноновизнаних міжнародних документів, що значною мірою впливає на сучасний стан та розвиток правової системи України є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), ратифікована Україною 17 липня 1997 року. Не зважаючи на те, що ця Конвенція прийнята ще у 1950 році її положення не є статичними, а мають тенденції для подальшого розвитку з урахуванням змін світоглядних, суспільно-політичних та правових поглядів. Велике значення для збереження відносної сталості правових норм Конвенції з одночасним забезпеченням адекватного реагування на зміну зазначених умов має діяльність Європейського суду з прав людини юрисдикція якого поширюється на всі питання тлумачення і застосування Конвенції та протоколів до неї, подані йому на розгляд. Більше того на національному рівні Україною прийнято Закон «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який регулює відносини, що виникають у зв'язку з обов'язком держави виконати рішення Європейського суду з прав людини у справах проти України; з необхідністю усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і протоколів до неї; з впровадженням в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів прав

людини; зі створенням передумов для зменшення числа заяв до Європейського суду з прав людини проти України.

Хоча Конвенцією прямо не передбачено прав та свобод в екологічній сфері в діяльності Європейського суду з прав людини останнім часом з'являється все більше справ, які безпосередньо пов'язані із правом на безпечне довкілля, що є логічним наслідком розвитку поглядів щодо визначення змісту та обсягу прав людини. Так в сфері поводження з відходами слід відмітити, насамперед, рішення у наступних справах, які формують практику застосування норм цієї Конвенції: Рішення Європейського суду з прав людини від 10.02.2011 р. у справі «Дубецька та інші проти України»; Рішення Європейського суду з прав людини від 21.07.2011 р. у справі «Гримковська проти України»; Рішення Європейського суду з прав людини від 02.10.2001 р. у справі «Геттон та інші проти Сполученого Королівства»; Рішення Європейського суду з прав людини від 09.12.1994 р. у справі «Лопес Остра проти Іспанії»; Рішення Європейського суду з прав людини від 09.06.2005 р. у справі «Фадеева проти Росії» тощо.

Наразі Європейський суд з прав людини при розгляді подібних категорій справ неухильно дотримується концепції згідно з якою право на безпечне довкілля, на належний рівень соціального та економічного забезпечення та розвитку належить до т.з. третього покоління прав людини та є одним з пріоритетів міжнародної спільноти. Особливість цих прав полягає в реалізації категорії суспільний інтерес навіть в процесі розгляду справ конкретної особи.

Так, при розгляді зазначених справ суд, насамперед, виходив з наявності порушення ст. 8 Конвенції «Право на повагу до приватного і сімейного життя згідно з якою «1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання

заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб».

Таким чином, незважаючи на відсутність у Конвенції прямих посилань на екологічні права громадян, слід наголосити, що наразі в Європейському суді з прав людини сформувалась практика захисту таких прав яка базується на засадах відповідальності держави та уповноважених органів щодо забезпечення екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги. Зважаючи на те, що Конституція України в ст. 16 прямо передбачає, що: «Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави», то недотримання екологічних прав, в т.ч. в сфері поводження з відходами може бути предметом розгляду Європейського суду з прав людини, а недотримання законодавчих вимог є підставою для задоволення вимог та сплати компенсації.

*Кострюков Сергій Володимирович,
доктор філософських наук
професор кафедри цивільного
та господарського права
Державний вищий навчальний заклад “Національний гірничий
університет”*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИМ КОМПЛЕКСОМ УКРАЇНИ

Паливно-енергетичний комплекс (далі – ПЕК) України є і на майбутнє залишатиметься основою функціонування усього суспільного виробництва. Саме його успішне функціонування та розвиток стає запорукою високих темпів економічного зростання країни, яке, у свою чергу, дає основу соціально-економічній та політичній стабільності в суспільстві, досягнення високого рівня національної безпеки та незалежності.